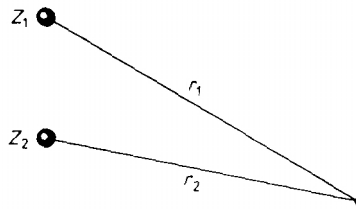

Interferencja.

Dwa źródła punktowe:

$$U_1(\vec{r}, t) = A(\vec{r}_1) \cos(k\vec{r}_1 - \omega t)$$

$$U_2(\vec{r}, t) = A(\vec{r}_2) \cos(k\vec{r}_2 - \omega t)$$

$$\text{Dla } 3D: A(\vec{r}) = \frac{A}{r}$$

$$\text{Dla } 2D: A(\vec{r}) = \frac{A}{\sqrt{r}}$$

$$\text{Dla dużych } r_1, r_2: A(\vec{r}_1) \approx A(\vec{r}_2) \cong A\left(\frac{r_1 + r_2}{2}\right) = A(r_{sr.})$$

$$r_1, r_2 \sim 10d \Rightarrow \text{błąd: } 3D-10\%$$

$$2D-5\%$$

$$\tilde{U}_1(\vec{r}, t) \cong A(\vec{r}_{sr}) e^{i(k\vec{r}_1 - \omega t)}$$

$$\tilde{U}_2(\vec{r}, t) \cong A(\vec{r}_{sr}) e^{i(k\vec{r}_2 - \omega t)}$$

W wyniku interferencji:

$$\bar{U}(\vec{r}, t) = \tilde{U}_1(\vec{r}, t) + \tilde{U}_2(\vec{r}, t)$$

$$\bar{U}(\vec{r}, t) \cong A(\vec{r}_{sr}) e^{-i\omega t} (e^{ik\vec{r}_1} + e^{ik\vec{r}_2})$$

$$r_1 = \frac{r_1 + r_2}{2} + \frac{r_1 - r_2}{2} = r_{sr} + \frac{r_1 - r_2}{2}$$

$$r_2 = \frac{r_1 + r_2}{2} - \frac{r_1 - r_2}{2} = r_{sr} - \frac{r_1 - r_2}{2}$$

$$\begin{aligned} \bar{U}(\bar{r}, t) &\cong A(\bar{r}_{sr}) e^{i(kr_{sr} - \omega t)} \left(e^{ik \frac{r_1 - r_2}{2}} + e^{-ik \frac{r_1 - r_2}{2}} \right) = \\ &= 2A(r_{sr}) e^{i(kr_{sr} - \omega t)} \cos k \frac{r_1 - r_2}{2} \end{aligned}$$

$$U(\bar{r}, t) \cong 2A(r_{sr}) \cos(kr_{sr} - \omega t) * \cos k \left(\frac{r_1 - r_2}{2} \right)$$

Fala kulista (kołowa)
wybiegająca ze środka
między źródłami

Przestrzenna
modulacja

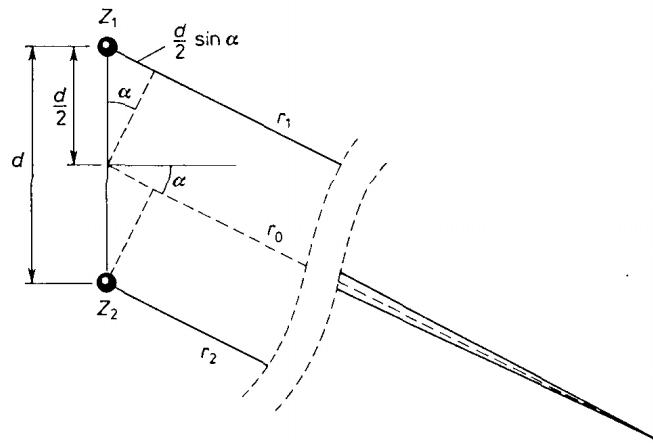
Maksima dla:

$$\begin{aligned} \cos k \frac{r_1 - r_2}{2} = \pm 1 \quad k \frac{r_1 - r_2}{2} = n\pi \quad \frac{2\pi}{\lambda} \cdot \frac{r_1 - r_2}{2} = n\pi \\ \underline{r_1 - r_2 = n\lambda.} \end{aligned}$$

Wygaszanie dla:

$$\begin{aligned} \cos k \frac{r_1 - r_2}{2} = 0 \quad k \frac{r_1 - r_2}{2} = \frac{2n+1}{2} \pi \\ \underline{r_1 - r_2 = \frac{2n+1}{2} \lambda.} \end{aligned}$$

Dla r_1, r_2 dużych:

$$\left. \begin{aligned} r_1 &= r_0 + \frac{d}{2} \sin \alpha \\ r_2 &= r_0 - \frac{d}{2} \sin \alpha \end{aligned} \right\} r_1 - r_2 = d \sin \alpha$$

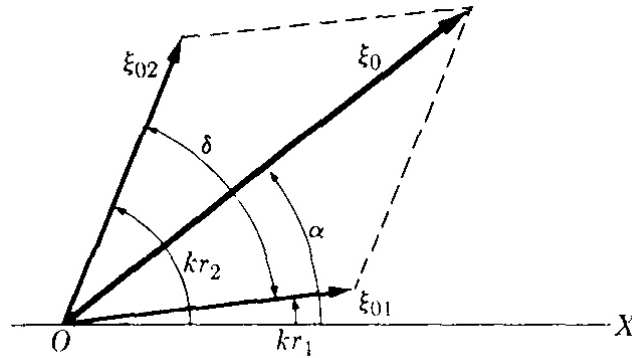
Maksima: $\underline{d \sin \alpha = n \lambda}$

Minima: $\underline{d \sin \alpha = \frac{2n+1}{2} \lambda}$

Dla $\alpha = 0$, $r_1 - r_2 = 0$, -zerowe maksimum

Pierwsze minimum: $d \sin \alpha = \frac{\lambda}{2} \Rightarrow \sin \alpha = \frac{\lambda}{2d}$

$\Rightarrow$ dla $d < \frac{\lambda}{2}$ - nie ma minimum, nie ma interferencji

$$A_1 = A_{01} \sin(\omega t - kr_1)$$

$$A_2 = A_{02} \sin(\omega t - kr_2)$$

$$\delta = kr_1 - kr_2 = \frac{2\pi}{\lambda}(r_1 - r_2)$$

$$A = A_1 + A_2$$

$$A = A_0 \sin(\omega t + \alpha)$$

$$A_0 = \sqrt{A_{01}^2 + A_{02}^2 + 2A_{01}A_{02}\cos\delta}$$

$$A_{01} - A_{02} \leq A \leq A_{01} + A_{02}$$

$$\begin{cases} \delta = 2n\pi & \text{- konstruktywna} \\ \delta = (2n+1)\pi & \text{- destruktywna} \end{cases}$$

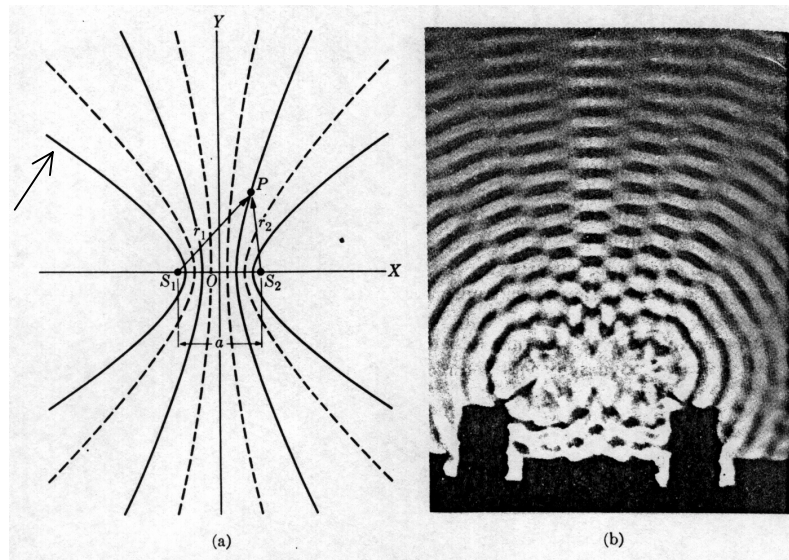
$$\left. \begin{aligned} \frac{2\pi}{\lambda}(r_1 - r_2) &= 2n\pi \\ \frac{2\pi}{\lambda}(r_1 - r_2) &= (2n+1)\pi \end{aligned} \right\}$$

$$r_1 - r_2 = n\lambda; \quad r_1 - r_2 = (2n+1)\lambda$$

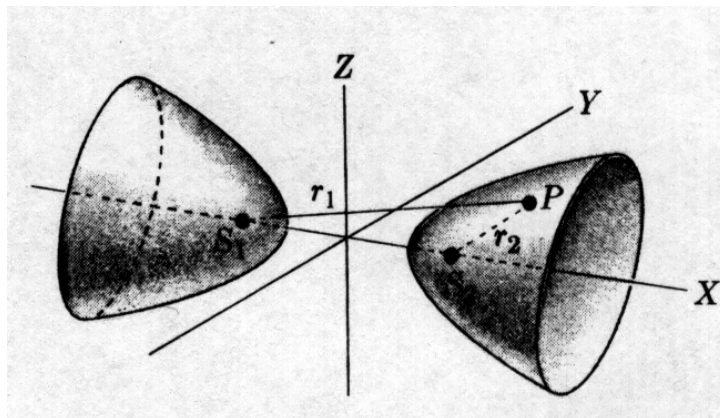

Dla 2D: hiperbole $r_1 - r_2 = \pm\lambda, \pm 2\lambda \dots$

Linie strzałek

Dla 3D – hiperboloidy

Natężenie:

$$A_0^2 = A_{01}^2 + A_{02}^2 + 2A_{01}A_{02}\cos\delta$$

$$\underline{I = I_1 + I_2 + 2\sqrt{I_1 I_2} \cos\delta}$$

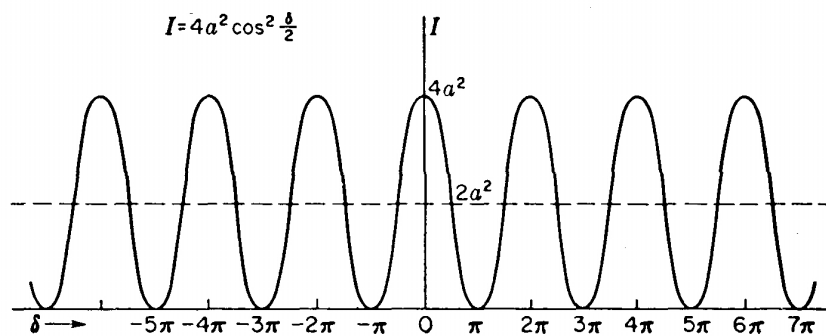
$$I = \langle A^2 \rangle \Rightarrow \text{dla } \langle \cos\delta \rangle = 0 \Rightarrow I = I_1 + I_2$$

Gdy δ stała w czasie $\Rightarrow$ fale spójne $\Rightarrow$ interferencja.

Niech $A_{01} \cong A_{02}$

$$I = 2I_0[1 + \cos k(r_2 - r_1)] \quad \delta \equiv k(r_2 - r_1); \quad \cos^2 \alpha = \frac{1 + \cos 2\alpha}{2}$$

$$\underline{I = 4I_0 \cos^2 \frac{\delta}{2}}$$

Dwa źródła $\rightarrow$ energia $2A_0^2$, tu oscyluje między 0 i $4A_0^2$.

$$\begin{aligned} \langle I \rangle &= \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} 2A_0^2 (1 + \cos \delta) d\delta = \\ &= \frac{A_0^2}{\pi} [\delta + \sin \delta]_0^{2\pi} = \frac{A_0^2 \cdot 2\pi}{\pi} = 2A_0^2 \end{aligned}$$

$\rightarrow$ redystrybucja energii

Niech $d \ll \lambda$ ($kd \ll 1$), źródła w fazie.

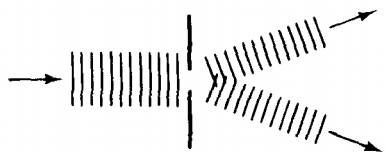
$$I = 4I_0 \cos^2 \frac{\delta}{2} = 4I_0 \cos^2 \frac{kd \sin \alpha}{2} \approx 4I_0$$

- dwa źródła można zastąpić jednym o amplitudzie $2A_0$.
- Nie ma redystrybucji, jest wzrost mocy promieniowanej
- efekt zmiany impedancji.

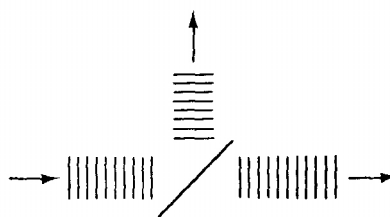
Interferencja światła:

Warunki obserwacji: światło choćby częściowo spójne, porównywalne amplitudy.

Podział frontu fali

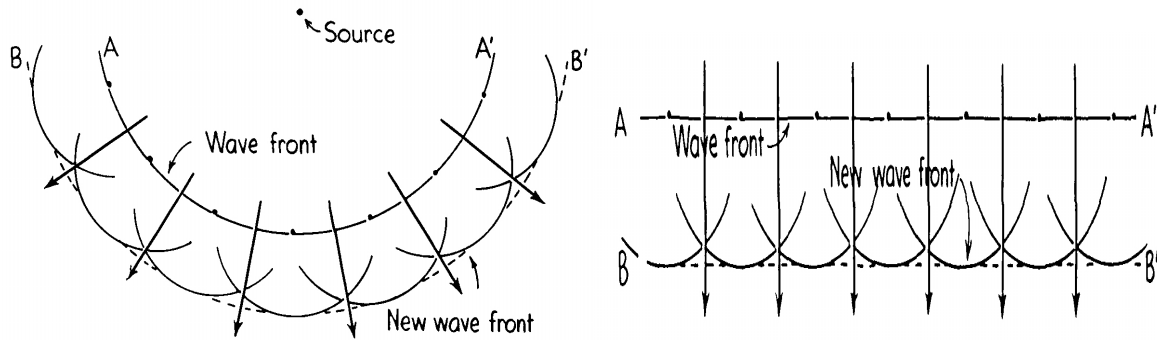

Podział amplitudy

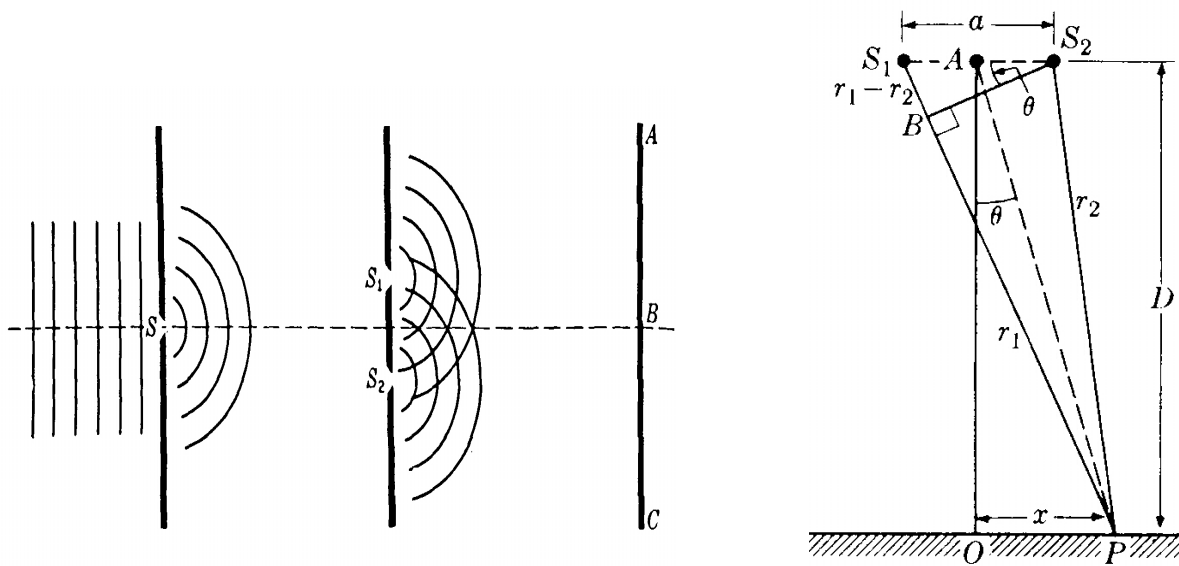

Podwójna szczelina Younga	Interferometr Michelsona
Bipryzmat Fresnela	Interferometr Jamina
Zwierciadła Fresnela	Interferometr Fabry-Perot
Zwierciadło Lloyd'a	Interferometr Macha-Zehndera
Soczewka Billeta	

Zasada Huygensa-Fresnela:

Doświadczenie Younga ($a \gg \lambda$, $a \ll D$):

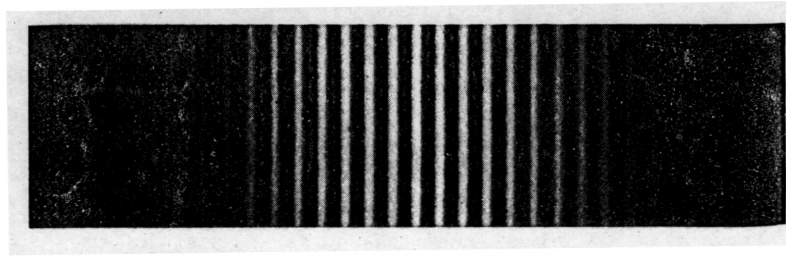
Dla małych $\theta \rightarrow \sin \theta \cong \theta \cong \tan \theta = \frac{x}{D}$

$$r_1 - r_2 = a \sin \theta = \frac{a x}{D} \quad \delta = \frac{2\pi}{\lambda} (r_1 - r_2) = \frac{2\pi}{\lambda} \left(\frac{a x}{D} \right)$$

$$I = I_0 \cos^2 \left(\frac{\pi a \sin \theta}{\lambda} \right) = I_0 \cos^2 \left(\frac{\pi a x}{D \lambda} \right); \quad I_0 = I(\theta = 0)$$

Maksima: $\pi a \sin \theta / \lambda = n\pi \Rightarrow a \sin \theta = n\lambda$

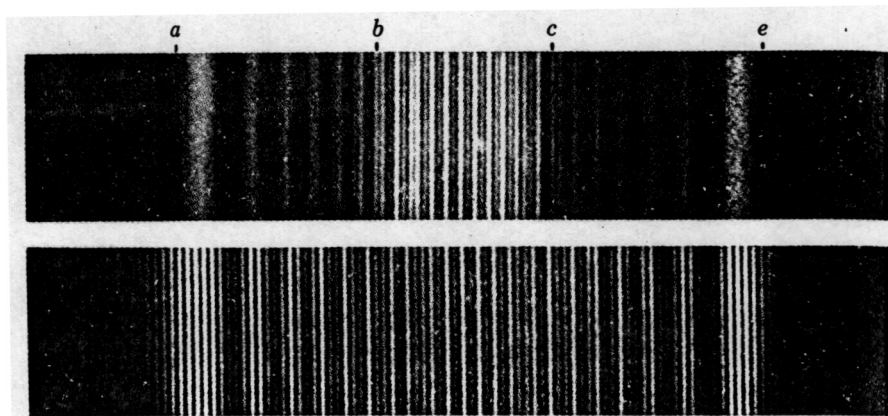
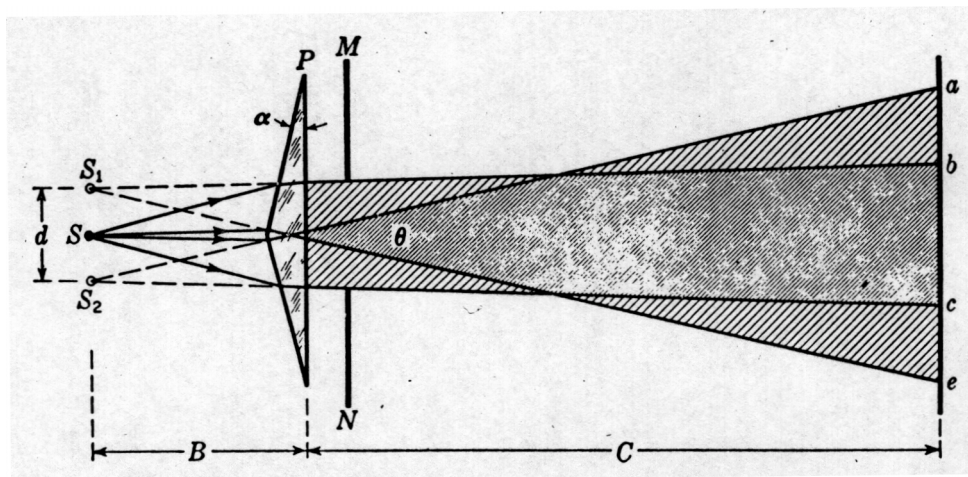
$$\pi a x / D \lambda = n\pi \Rightarrow x = (nD/a)\lambda$$

Odległość maksimów:

$$\Delta x = \left(\frac{D}{a} \right) \lambda \Rightarrow \text{pomiar } \lambda$$

Bipryzmat Fresnela:

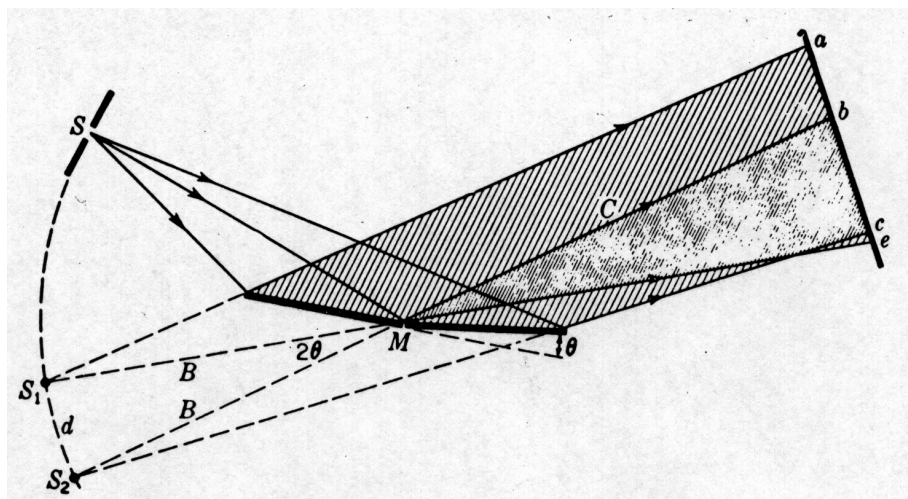

$$\lambda = \frac{\Delta x \cdot d}{B + C}$$

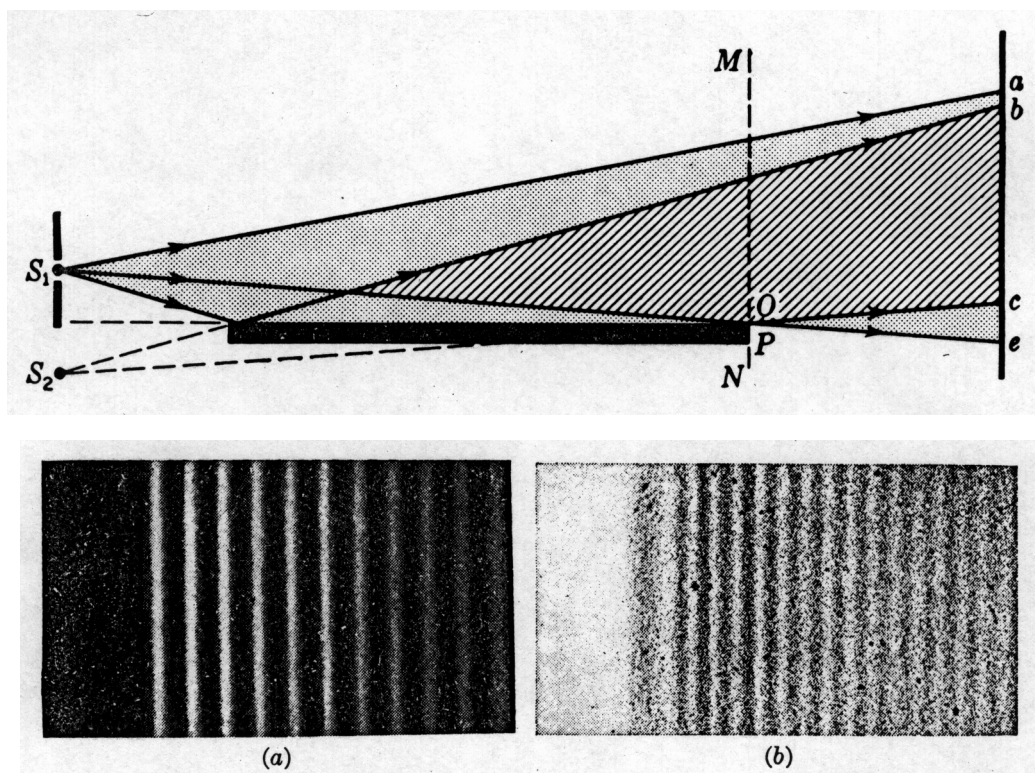
Δx – odległość między prążkami

Zwierciadła Fresnela:

Zwierciadło Lloyd'a:

(a) Światło widzialne (435.8 nm)

(b) Promieniowanie rentgenowskie (0.833 nm)

Na ekranie $M - N$ w punkcie O widać czarny prążek tzn. między promieniem padającym i odbitym od ośrodka optycznie gęstszego występuje różnica faz π .

W interferencji o położeniu prążków decyduje:

$$\delta = k(r_1 - r_2) = \frac{2\pi}{\lambda_0}(r_1 - r_2)$$

 bo była próżnia $\Rightarrow c$

Jeśli ośrodek, w którym prędkość fazowa fali jest v , to charakteryzujemy go współczynnikiem załamania

$$\underline{n = c/v}$$

Dla fali o częstotliwości ν :

$$\lambda_0 = c/\nu; \lambda = v/\nu \Rightarrow \lambda_0 = \frac{c}{v} \cdot \lambda$$

$$\underline{\lambda = \lambda_0/n}$$

Jeśli fale biegną przez dwa ośrodki, o współczynnikach załamania n_1 i n_2 :

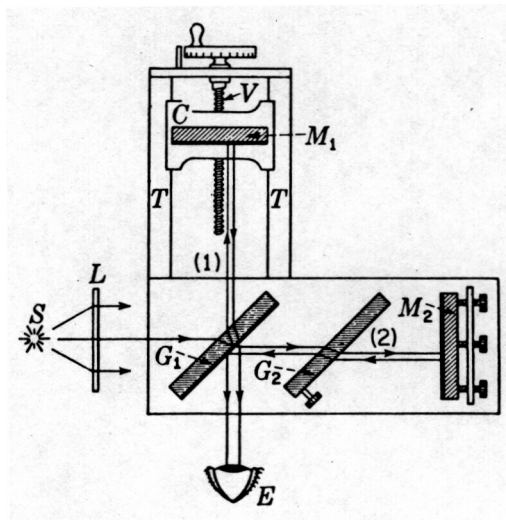
$$\underline{\delta = \frac{2\pi}{\lambda_0}(n_1 r_1 - n_2 r_2)}$$

Droga optyczna:

$$\boxed{\Delta = n \cdot r}$$

Taką drogę przebiega fala w próżni, w czasie, w którym fala w ośrodku przebiega drogę r .

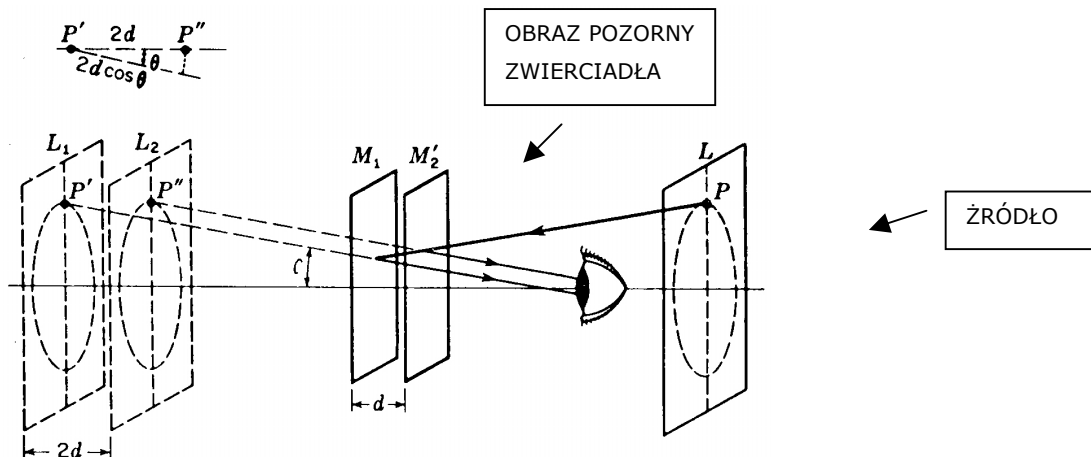
Interferometr Michelsona:

M_1, M_2 - zwierciadła

G_1 - płytką półprzepuszczalną

G_2 - płytką kompensującą

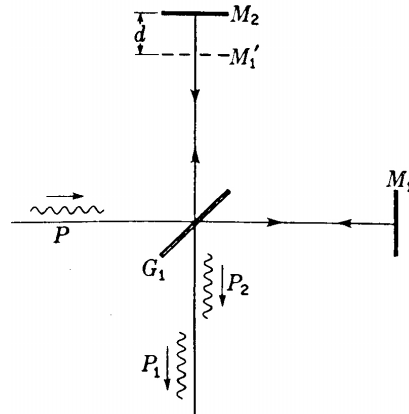
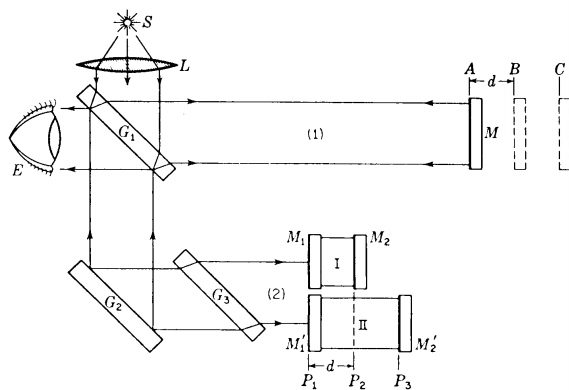
$$2d \cos \theta = m\lambda \Rightarrow \text{maksima dla } \theta = 0 \rightarrow \boxed{2d = m\lambda}$$

Pomiary:

- szerokości i struktury subtelnej linii widmowych
- długości lub przemieszczenia mierzonego w długościach fali
- współczynnika załamania

Pomiar długości:

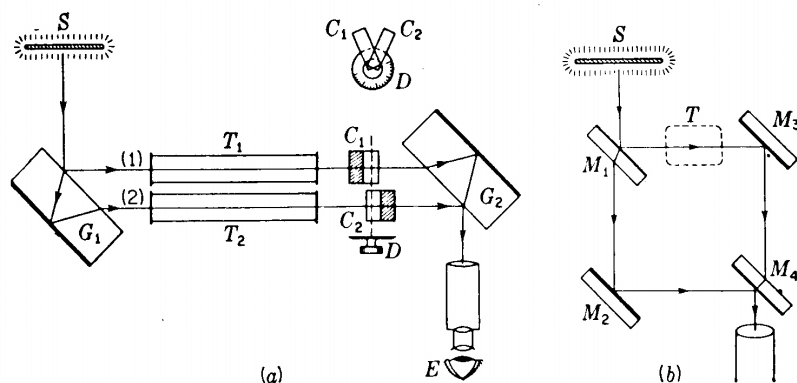

$$\begin{aligned} 2d_1 &= m_1 \lambda \\ 2d_2 &= m_2 \lambda \end{aligned} \Rightarrow d_1 - d_2 = (m_1 - m_2) \frac{\lambda}{2} \pm 5 \cdot 10^{-7} \text{ cm}$$

$$\lambda_0 = 605.780211 \text{ nm (pomarańczowa linia kryptonu)}$$

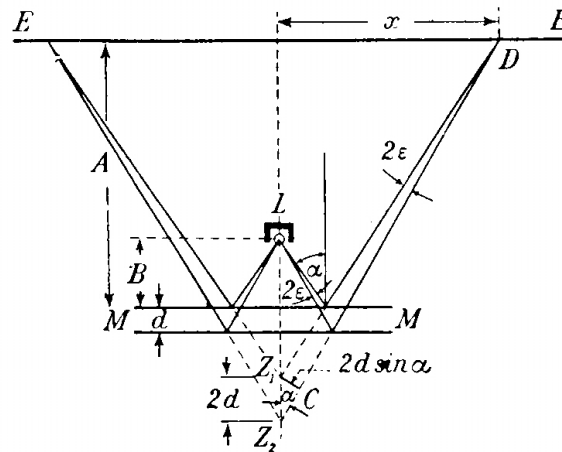
$$\underline{1\text{m} = 1650763.73 \lambda_0}$$

Pomiar współczynnika załamania:

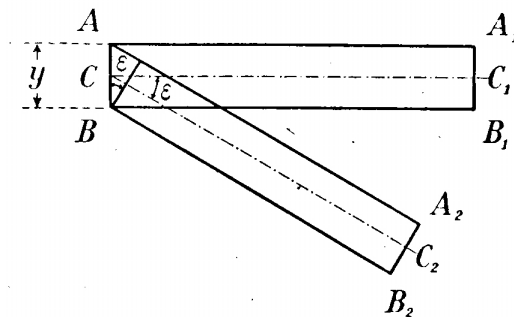

(a) The Jamin and (b) the Mach-Zehnder interferometer.

Doświadczenie Pohla:

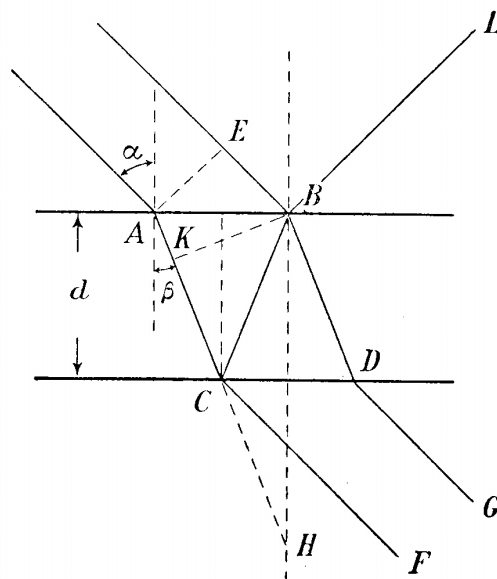
Uwaga: Rozciągnięte źródło światła.

$\delta = y \sin \varepsilon \Rightarrow$ warunek interferencji: $y \sin \varepsilon \ll \lambda/2$

$\varepsilon \approx \sin \varepsilon \approx d \sin 2\alpha/2A \quad (\approx 10^{-6} \Rightarrow \text{źródło } \sim \text{cm})$

Interferencja światła w warstwach:

Światło przechodzące:

$$\delta = (AC + CB)n - EB$$

$$CB = CH \Rightarrow AC + CB = AC + CH = AH$$

$nAK = EB$ - równe drogi optyczne (przebyte w tym samym czasie)

$$\delta = nAH - nAK = nHK \quad nHK = 2nd \cos \beta$$

$$\underline{\delta = 2nd \cos \beta}$$

$$\sin \alpha = n \sin \beta \Rightarrow \underline{\delta = 2d \sqrt{n^2 - \sin^2 \alpha}}$$

Przy odbiciu od granicy szkło-powietrze – bez zmiany fazy.

$$\text{Maksima: } 2nd \cos \beta = m\lambda \quad m = 0, 1, \dots$$

$$\text{Minima: } 2nd \cos \beta = \left(m + \frac{1}{2}\right)\lambda \quad m = 0, 1, \dots$$

Światło odbite:

$$(AC + CB)n - EB = 2nd \cos \beta$$

Przy odbiciu od granicy powietrze/szkło - zmiana fazy o $\lambda/2$ - interferencja konstruktywna na destruktywną.

$$\text{Maksima: } 2nd \cos \beta - \lambda/2 = m\lambda$$

$$2nd \cos \beta = \left(m + \frac{1}{2}\right) \lambda$$

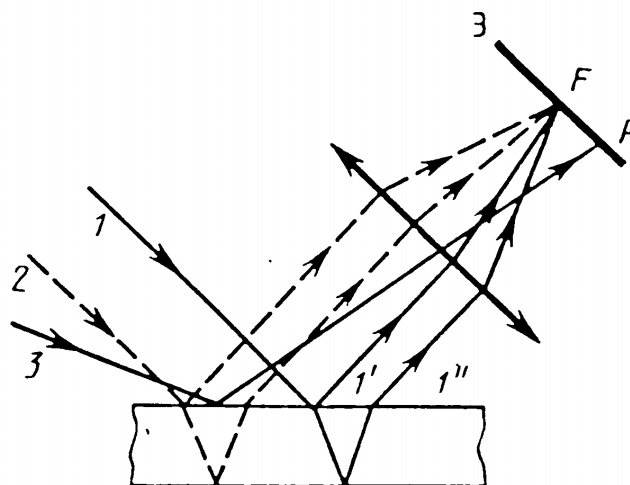
Minima: $2nd \cos \beta = m\lambda$

Obraz interferencyjny zależy od:

- a) kąta padania α ,
- b) grubości warstwy d ,
- c) długości fali λ

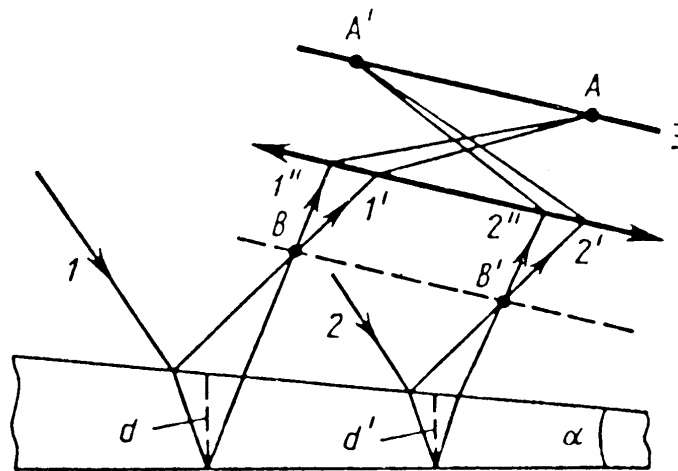
- zmienne α - prążki jednakowego nachylenia,
- zmienne d - prążki jednakowej grubości,
- zmienne λ - prążki jednakowej barwy.

Prążki jednakowego nachylenia:

- lokalizowane w nieskończoności; obserwacja za pomocą soczewki- dla soczewki o osi optycznej prostopadłej do warstwy – okręgi koncentryczne ze środkiem w ognisku soczewki.

Prążki jednakowej grubości:

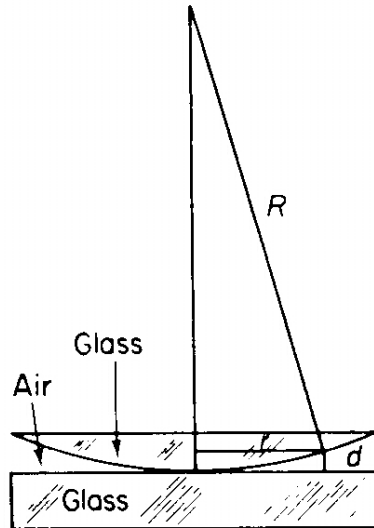

Punkt A – obraz punktu przecięcia $B \Rightarrow \Delta(d)$

Punkt A' – obraz punktu przecięcia $B' \Rightarrow \Delta(d')$

Powstają prążki odpowiadające jednakowym grubościom klina, lokalizowane w pobliżu jego powierzchni.

Pierścienie Newtona:

$$R^2 = (R - d)^2 + r^2 \cong R^2 - 2Rd + r^2 \quad (d^2 \ll 2Rd)$$

$$d = r^2 / 2R$$

Skok fazy o π :

$$\Delta = \frac{r^2}{R} + \frac{\lambda_0}{2}$$

Dla $\Delta = m' \lambda_0 = 2m'(\lambda_0/2)$ - maksima

$\Delta = (m' + 1/2)\lambda_0 = (2m' + 1)(\lambda_0/2)$ - minima

$$\underline{\Delta = m \lambda_0 / 2}$$

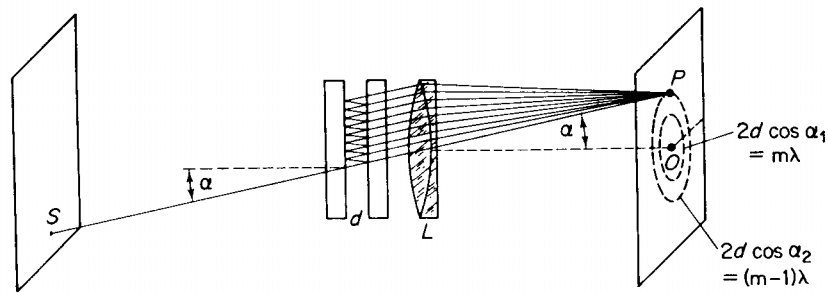
m parzyste – maksima, nieparzyste – minima.

$$r = \sqrt{R \lambda_0 (m - 1) / 2}$$

Dla $m = 1$, $r = 0$ - minimum, bo skok fazy o π .

Interferometr Fabry-Perot

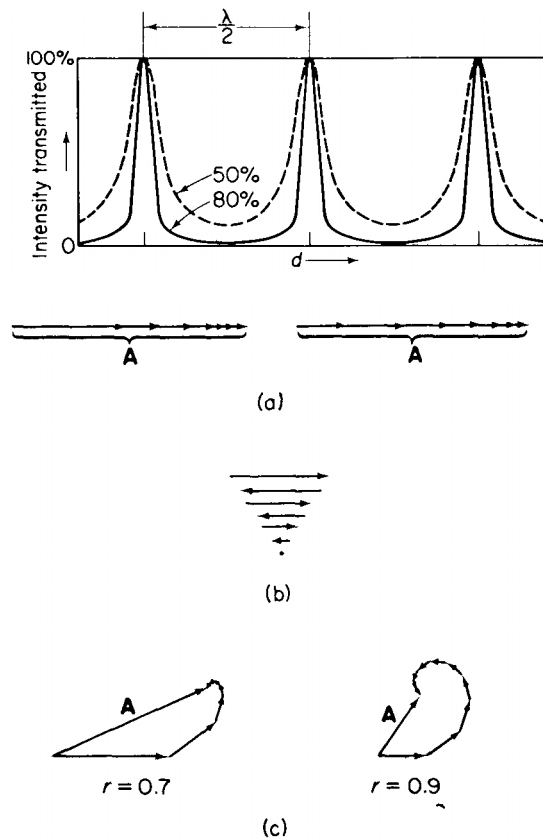
Interferencja światła przechodzącego przez warstwę powietrza znajdującą się między dwiema posrebrzonymi płytkami szklanymi,

Warunek na maksimum:

$$2d \cos \alpha = m\lambda$$

Wąskie prążki – duża rozdzielczość.

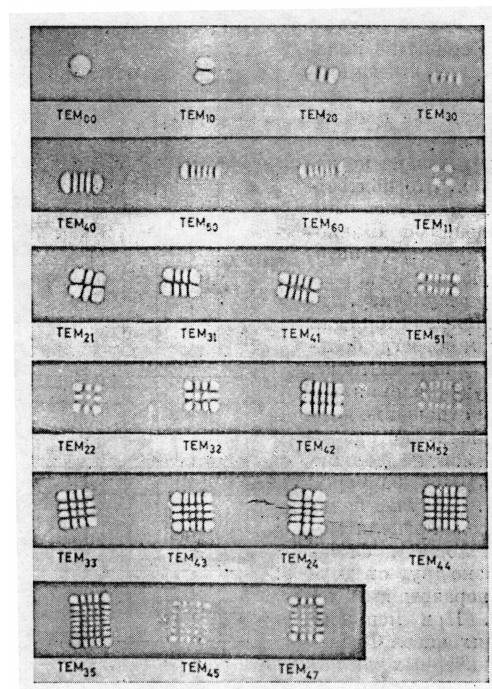
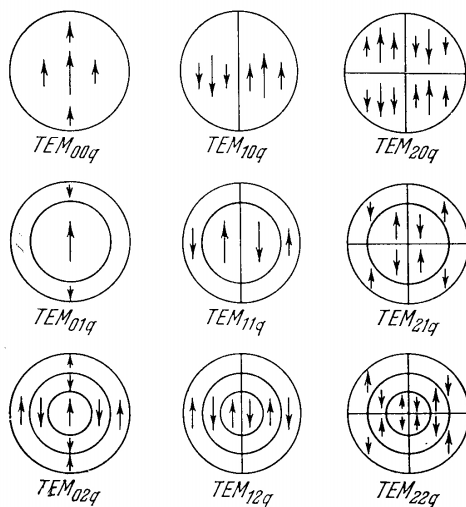
Interferometr Fabry-Perot jako rezonator:

Ogólnie: obszar ograniczony dwiema płaszczyznami o wysokim, różnym od 100% współczynniku odbicia.

Dla $2d \cos \alpha = m\lambda$ - fala stojąca (dla fal rozchodzących się wzdłuż osi) – prawdziwe tylko jeżeli rozmiary zwierciadeł duże w porównaniu z ich odległością.

W praktyce:- efekty dyfrakcyjne na zwierciadłach, straty energii w wyniku rozpraszania na niejednorodnościach ośrodka, niedoskonałość zwierciadeł

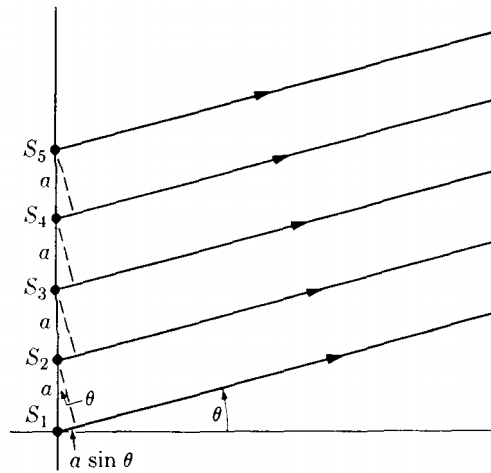
Dostaje się rozwiązania dla modów własnych $T_{n,m}$ (n - symetria kątowna, m - symetria radialna).

W „zwykłym” interferometrze $F - P$ bardzo gęste mody zlewają się.

Interferencja wielowiązkowa:

$$E_1 = a e^{i\omega t}$$

$$E_2 = a e^{i(\omega t + \delta)}$$

$$\delta = ka \sin \theta$$

...

$$E_m = a e^{i[\omega t + (m-1)\delta]}$$

...

$$E_N = a e^{i[\omega t + (N-1)\delta]}$$

Wypadkowa:
$$E = \sum_{m=1}^N E_m$$

$$E = a e^{i\omega t} \sum_{m=1}^N e^{i(m-1)\delta}$$

$$E = a e^{i\omega t} \frac{1 - e^{iN\delta}}{1 - e^{i\delta}} = \tilde{A} e^{i\omega t}$$

Amplituda zespolona:
$$\tilde{A} = a(1 - e^{iN\delta}) / (1 - e^{i\delta})$$

Niech: $\tilde{A} = A e^{i\alpha}$ - A - amplituda

α - faza początkowa

Amplituda drgań wypadkowych w kwadracie:

$$\tilde{A}\tilde{A}^* = Ae^{i\alpha} Ae^{-i\alpha} = A^2$$

$$\begin{aligned} A^2 = \tilde{A}\tilde{A}^* &= a^2 \frac{(1 - e^{iN\delta})(1 - e^{-iN\delta})}{(1 - e^{i\delta})(1 - e^{-i\delta})} = \\ &= a^2 \frac{2 - e^{iN\delta} - e^{-iN\delta}}{2 - e^{i\delta} - e^{-i\delta}} = a^2 \frac{1 - \cos N\delta}{1 - \cos \delta} = a^2 \frac{\sin^2(N\delta/2)}{\sin^2(\delta/2)} \end{aligned}$$

$$\underline{I(\delta) = I_0 \frac{\sin^2(N\delta/2)}{\sin^2(\delta/2)}} \quad (*)$$

I_0 - natężenie pojedynczego promienia

Dla $\delta = 2\pi m$ ($m = 0, \pm 1, \dots$) (*) jest nieokreślone.

Z reguły de l'Hospitala:

$$\begin{aligned} \lim_{\delta \rightarrow 2\pi m} \frac{\sin^2(N\delta/2)}{\sin^2(\delta/2)} &= \lim_{\delta \rightarrow 2\pi m} \frac{2\sin(N\delta/2)\cos(N\delta/2) \cdot N/2}{2\sin(\delta/2)\cos(\delta/2) \cdot 1/2} = \\ &= \lim_{\delta \rightarrow 2\pi m} N \frac{\sin N\delta}{\sin \delta} \end{aligned}$$

$$\lim_{\delta \rightarrow 2\pi m} \frac{\sin^2(N\delta/2)}{\sin^2(\delta/2)} = \lim_{\delta \rightarrow 2\pi m} N \frac{\sin N\delta}{\sin \delta} = \lim_{\delta \rightarrow 2\pi m} N \frac{N \cos N\delta}{\cos \delta} = N^2$$

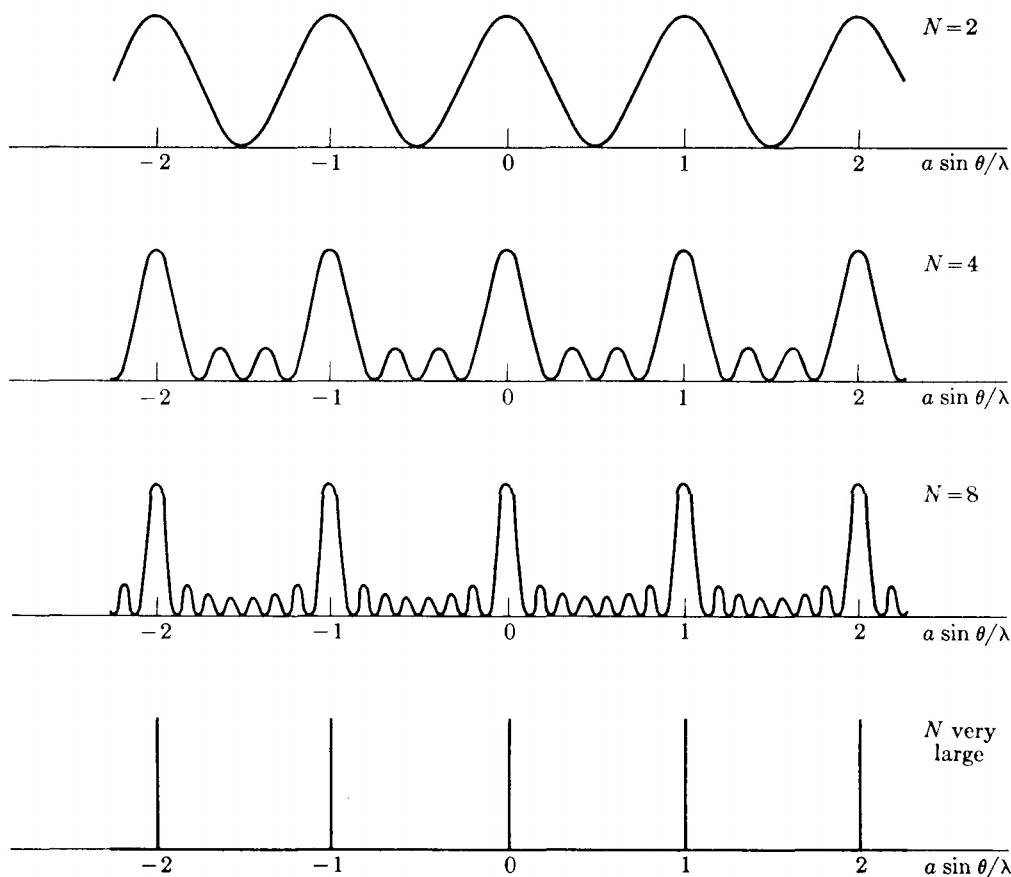
Dla $\delta = 2\pi m$ ($\Delta = m\lambda_0$):

$$\underline{I = I_0 N^2} \text{ maksima główne rzędu } m.$$

Między maksimum zerowym ($m = 0$) i pierwszym ($m = 1$) δ zmienia się od 0 do 2π ; $0 \leq \delta/2 \leq \pi$.

$\Rightarrow \sin^2 \delta/2 \neq 0$ poza końcami odcinka $(0, \pi)$

$\Rightarrow \sin^2 N \delta/2 = 0$ dla $\pi, 2\pi, \dots, (N-1)\pi \Rightarrow$ między minimami ($N-2$) maksimumów wtórnych o znacznie mniejszym natężeniu.

N jednakowych, zsynchronizowanych źródeł odległych o a jedno od drugiego.

Dla dużych N - silna kierunkowość – radio, radioteleskopy.